

Φορολογικές προεκτάσεις σε κοινούς τραπεζικούς λογαριασμούς

*Του Γιώργου Δαλιάνη με τη συνεργασία του Φίλιππου Ζήρα
(δικηγόρος της Artion A.E.)*

Οι κοινοί λογαριασμοί (joint accounts) ανέκαθεν υπήρξαν η βασικότερη μορφή τραπεζικού λογαριασμού η οποία χρησιμοποιείται από φυσικά πρόσωπα και συνήθως συμπεριλαμβάνει ως συνδικαιούχους συγγενικά πρόσωπα ή συνεταίρους όταν πρόκειται για εταιρικό τραπεζικό λογαριασμό. Μάλιστα, είμαστε βέβαιοι πως σε κάθε οικογένεια αν γίνει μια απαρίθμηση του συνόλου των τραπεζικών λογαριασμών που είναι διαθέσιμοι για τα μέλη της, οι περισσότεροι εξ αυτών θα είναι κοινοί. Αν και κατά το παρελθόν η ύπαρξή τους δεν δημιουργούσε προβλήματα στους συνδικαιούχους τους παρά τους διευκόλυνε στην καθημερινότητά τους στην πρόσβαση σε κεφάλαια, εντούτοις ζητήματα γεννήθηκαν από την αρχή της οικονομικής κρίσης, λόγω της ευρέως χρησιμοποιούμενης πρακτικής κατάσχεσης τραπεζικών λογαριασμών τόσο από τρίτους/ιδιώτες/τραπεζικά ιδρύματα όσο και κυρίως από το Δημόσιο. Η ευκολία με την οποία η μορφή αυτή του λογαριασμού δίνει δικαίωμα ανεμπόδιστης πρόσβασης στο σύνολο των κατατεθειμένων χρημάτων έχει κατά το παρελθόν, αλλά και ως σήμερα, γεννήσει ζητήματα απόδειξης σε φορολογικούς ελέγχους ή ακόμη και προσωπικές δικαστικές διαμάχες ανάμεσα στους συνδικαιούχους (συνήθως συνεργάτες ή συγγενείς) οι οποίοι ήρθαν σε ρήξη. Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι κοινοί λογαριασμοί και στο επίπεδο του Κληρονομικού Δικαίου αφού προβλέπεται δυνατότητα απαλλαγής από το φόρο κληρονομιάς ή δωρεάς ανάλογα την περίπτωση όπως θα αναλύσουμε και στη συνέχεια.

Θα πρέπει λοιπόν οι ενδιαφερόμενοι να σταθμίσουν με σοβαρότητα τα θετικά αλλά και τα ρίσκα ενός κοινού λογαριασμού και να

λάβουν την καλύτερη για αυτούς απόφαση βλέποντας αν ταιριάζει στην περίπτωση τους.

Τι είναι ο κοινόχρηστος τραπεζικός λογαριασμός

Κάθε πολίτης έχει τη δυνατότητα να «ανοίξει» έναν τραπεζικό λογαριασμό σε μία Τράπεζα στον οποίο δικαιούχος δεν θα είναι μόνο αυτός αλλά και άλλα φυσικά πρόσωπα τα οποία θα συμπράξουν ή και δεν θα συμπράξουν κατά την κατάρτιση της σύμβασης. Κατά το παρελθόν συχνό ήταν το φαινόμενο κάποιο πρόσωπο (συνήθως γονιός ή παππούς/γιαγιά) να άνοιγε λογαριασμό στον οποίο προσέθετε ως συνδικαιούχους άλλα συγγενικά του μέλη χωρίς καν την αυτοπρόσωπη παρουσία τους ή τη συναίνεσή τους. Σήμερα πλέον η διαδικασία έχει αυστηροποιηθεί και απαιτείται η ρητή συναίνεση των συνδικαιούχων (**Α.Π. 1257/2010**). Η ιδιομορφία του κοινόχρηστου τραπεζικού λογαριασμού έγκειται στο ότι χρήση αυτού μπορεί να κάνει κάθε συνδικαιούχος έχοντας δικαίωμα ανάληψης σε ολόκληρο το ποσό ανεξάρτητα του ποιος ήταν ο καταθέτης αυτού.

Ο νόμος που προβλέπει τα ανωτέρω είναι ο 5638/1932 και ο ορισμός που δίνεται στην παράγραφο 1 έχει ως εξής:

«Χρηματική κατάθεσις παρά Τραπεζή εις ανοικτόν λογαριασμόν επ' ονόματι δύο ή πλειοτέρων από κοινού (Compte joint, joint account) είναι εν την εννοία του παρόντος νόμου η περιέχουσα τον όρον ότι του εκ ταύτης λογαριασμού δύναται να κάμνη χρήση εν όλω ή εν μέρει, άνευ συμπράξεως των λοιπών, είτε εις είτε τινές, και πάντες κατ' ιδίαν οι δικαιούχοι».

Ας δούμε όμως περιπτώσεις οι οποίες παρουσιάζουν ενδιαφέρον τόσο από φορολογική όσο και από νομική πλευρά.

Ανάληψη καταθέσεων από τον συνδικαιούχο

Ο όρος συνδικαιούχος που χρησιμοποιείται για τα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα χρήσης του λογαριασμού αυτού δεν είναι τυχαίος. Έχουμε στην πράξη μία «κοινωνία κατάθεσης» στην οποία υπάρχει δικαίωμα χρήσεως (ενεργητική εις ολόκληρο ενοχή) από όλους

τους συμμετέχοντες ή από όσους ορίζει η σύμβαση με την τράπεζα. Έτσι κάθε συνδικαιούχος έχει δικαίωμα να χρησιμοποιήσει ολόκληρο το διαθέσιμο ποσό ελεύθερα κατά την δική του κρίση έχοντας δικαίωμα ανάληψης σε ολόκληρο το ποσό ανεξάρτητα του ποιος ήταν ο καταθέτης αυτού. Η ανάληψη του συνόλου του ποσού από ένα συνδικαιούχο απαλλάσσει την τράπεζα από οποιαδήποτε ευθύνη απέναντι στους υπόλοιπους ανεξάρτητα με το αν τις καταθέσεις τις πραγματοποιούσε π.χ. μόνο εξ αυτών. Μεταξύ των συνδικαιούχων εξακολουθεί να υφίσταται ενοχική αξίωση για απόδοση είτε του ποσοστού που τεκμαίρεται ότι αναλογεί στον καθένα είτε αυτού που πραγματικά αναλογεί σύμφωνα με τα αποδεικτικά στοιχεία που είναι διαθέσιμα (Α.Π. 1800/2012).

Με αυτόν τον τρόπο συχνό είναι το φαινόμενο οικογενειακών-προσωπικών ερίδων αλλά και επιχειρηματικών πολλές φορές που οδήγησαν σε ακραίες ενέργειες συζύγων-συγγενών ή συνέταιρων οι οποίοι για προσωπικούς εκδικητικούς ή άλλους λόγους ανέλαβαν ολόκληρο το ποσό ενός κοινόχρηστου λογαριασμού οδηγώντας στην οικονομική καταστροφή τον πραγματικό χρήστη-καταθέτη του λογαριασμού αυτού ή και την ίδια την εταιρεία.

Κατάσχεση κοινόχρηστου τραπεζικού λογαριασμού Ελλάδος

Ο κοινόχρηστος λογαριασμός όσον αφορά τις κατασχέσεις διαιρείται ανάλογα με τον αριθμό των συνδικαιούχων. Τεκμαίρεται δηλαδή πως στον συνδικαιούχο αναλογεί το υπάρχον κατατεθειμένο χρηματικό ποσό διαιρεμένο με το σύνολο των συνδικαιούχων. Το άρθρο 4 του Ν.5638/1932 αναφέρει: «Κατάσχεσις της καταθέσεως επιτρέπεται, έναντι όμως των κατασχόντων αυτή τεκμαίρεται αμαχήτως ότι ανήκει εις πάντας τους δικαιούχους κατ' ίσα μέρη.». Αυτό σημαίνει πως σε περίπτωση που συνδικαιούχος λογαριασμού οφείλει σε τρίτο και ο τρίτος αυτός προβεί σε κατάσχεση του κοινόχρηστου λογαριασμού, το μέγιστο ποσό που δύναται να κατάσχει είναι το $\frac{1}{2}$ ή $\frac{1}{3}$ ή $\frac{1}{4}$ (ανάλογα με τον αριθμό των συνδικαιούχων). Η τεκμαιρόμενη

διαίρεση των καταθέσεων ανάλογα με τους συνδικαιούχους ισχύει τόσο για κατασχέσεις από ιδιώτες όσο και από το Δημόσιο.

Προσοχή: Να σημειώσουμε εδώ πως το ίδιο δεν ισχύει στην περίπτωση που δανειστής είναι η ίδια η Τράπεζα στην οποία τηρείται ο τραπεζικός λογαριασμός. Αν η τράπεζα αυτή προχωρήσει σε κατάσχεση του κοινόχρηστου λογαριασμού για οφειλές από ληξιπρόθεσμες δόσεις δανείου, μπορεί να αναλάβει ποσό ίσο με την απαίτησή της, αρκεί φυσικά να επαρκεί το συνολικό υπόλοιπο (ΑΠ 1812/2007). Αν δανειστής είναι τρίτη Τράπεζα (π.χ. Τράπεζα Α) η οποία επιχειρήσει κατάσχεση του κοινόχρηστου λογαριασμού σε άλλη Τράπεζα (π.χ. Τράπεζα Β), τότε ισχύει το άρθρο 4 που μόλις αναφέραμε και θα εισπράξει το αναλογούν ποσό που ανήκει σε αυτόν.

Σε περίπτωση λοιπόν που εκκρεμεί οφειλή σε Τράπεζα από δανειακή σύμβαση και υφίσταται στην τράπεζα αυτή κοινόχρηστος λογαριασμός, η πρακτική που ακολουθείται είναι να κοινοποιηθεί μια επιστολή Συμψηφισμού για ικανοποίηση ληξιπρόθεσμης απαίτησης (βλ. άρθρα 440 επ. του Αστικού Κώδικα) με βάση την οποία η Τράπεζα γνωστοποιεί την κατάσχεση του οφειλόμενου ποσού. Η κοινοποίηση της επιστολής αυτής (δήλωση) είναι απαραίτητη και η κατάσχεση δεν μπορεί να γίνει πριν από αυτήν (άρθρο 441 ΑΚ).

Ανερυθρίαστα μάλιστα τα τραπεζικά ιδρύματα κάνουν χρήση του δικαιώματος συμψηφισμού των απαιτήσεών τους από τον οφειλέτη πελάτη τους, όταν οι ίδιες στις δανειακές συμβάσεις, περιλαμβάνουν προδιατυπωμένο όρο με βάση τον οποίο υποχρεώνουν τον δανειολήπτη σε παραίτηση από το δικό του δικαίωμα συμψηφισμού έναντι απαιτήσεών του από την τράπεζα.

Κατάσχεση κοινόχρηστου τραπεζικού λογαριασμού αλλοδαπής από το δημόσιο

Σήμερα έχουν τεθεί σε εφαρμογή οι κανονισμοί 44/2001 και ο νεότερος 805/2004. Το άρθρο 57 του κανονισμού 44/2001 προβλέπει τους νόμιμους τίτλους οι οποίοι επιτρέπεται να

εκτελεστούν και στο έδαφος μιας άλλης χώρας μέλους. Μεταξύ αυτών είναι τόσο οι δικαστικές αποφάσεις όσο και τα δημόσια έγγραφα. Κατά τη γνώμη μας διοικητικοί προσδιορισμοί φόρων καθώς και προστίμων αλλά και κάθε άλλο σχετικός νόμιμος τίτλος ο οποίος εκδίδεται από τις Διοικητικές-Φορολογικές Αρχές της Ελλάδας, εμπίπτει στην ανωτέρω έννοια του Δημόσιου Εγγράφου. Αφού λοιπόν αυτά περιβληθούν τον εκτελεστήριο τύπο στη χώρα όπου θα γίνει η κατάσχεση, μόνο τότε μπορούν να επιτελέσουν τον σκοπό τους που είναι π.χ. η κατάσχεση των χρημάτων ενός τραπεζικού λογαριασμού. Το αν η κατάσχεση θα γίνει στο σύνολο του ποσού του κοινόχρηστου λογαριασμού ή στο ποσοστό που τεκμαίρεται ότι αναλογεί σε κάθε συνδικαιούχου, είναι ζήτημα που αφορά την νομοθεσία του κράτους στο οποίο βρίσκεται ο κοινόχρηστος τραπεζικός λογαριασμός.

Σημαντική σημείωση: Με τον κανονισμό 655/2014 τέθηκε σε εφαρμογή για αστικές και εμπορικές διαφορές η διαδικασία της συντηρητικής κατάσχεσης τραπεζικού λογαριασμού μετρητών που βρίσκεται σε διαφορετικό κράτος μέλος της Ε.Ε.. Με το μέσο αυτό μπορεί ο ενδιαφερόμενος πιστωτής με μία γρήγορη διαδικασία να προχωρήσει στο πάγωμα των κινήσεων τραπεζικού λογαριασμού αλλοδαπής (εντός Ε.Ε.) ακόμη και πριν αποκτήσει εκτελεστό τίτλο στην χώρα αυτή σύμφωνα με την διαδικασία του ανωτέρω αναφερόμενου κανονισμού 44/2001. Προς το παρόν ο κανονισμός αυτός δεν καλύπτει τις απαιτήσεις του Δημοσίου και αφορά μόνο χρηματικούς τραπεζικούς λογαριασμούς και όχι κινητές αξίες (μετοχές – ομόλογα κλπ). Από την συντηρητική κατάσχεση λογαριασμών αλλοδαπής εξαιρούνται τα κράτη της Δανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

Φορολογικοί έλεγχοι και κοινόχρηστοι λογαριασμοί

Πάγια τακτική των ελεγκτικών Υπηρεσιών του Υπ. Οικονομικών προκειμένου να εξακριβώσουν την ύπαρξη αδήλωτου εισοδήματος, είναι να συγκρίνουν φορολογικές δηλώσεις με τραπεζικές καταθέσεις και κινήσεις. Μάλιστα, όσο περισσότεροι δικαιούχοι υπάρχουν σε έναν λογαριασμό τόσες περισσότερες συνήθως είναι και οι κινήσεις αυτού δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο ένα

δαιδαλώδες σχήμα το οποίο καλούνται οι ελεγχόμενοι να αποσαφηνίσουν στα μάτια των ελεγκτών του Υπ. Οικονομικών, οι οποίοι παίρνουν ως δεδομένο το τεκμήριο του άρθρου 4 του Ν.5638/1932.

Εάν ο ελεγχόμενος αυτός συμμετέχει σε κοινόχρηστο λογαριασμό, ίσως να χρειαστεί να αποδείξει στους υπαλλήλους του Υπ. Οικονομικών πως η συμμετοχή του στις τραπεζικές καταθέσεις είναι μεγαλύτερη της τεκμαιρόμενης αναλογίας, με βάση την οποία κάνουν τους υπολογισμούς τους οι φορολογικές αρχές. Αν δεν αποδείξει ο ελεγχόμενος την μεγαλύτερη αναλογία του και η ανάληψη που πραγματοποίησε ξεπερνά την αναλογία αυτή, ο έλεγχος μπορεί να κρίνει πως πρόκειται για αδήλωτη άτυπη δωρεά στο πρόσωπό του εκ μέρους των συνδικαιούχων όσον αφορά το υπερβάλλον ποσό.

Αν δε ο έλεγχος εκτείνεται και σε παρελθόντα έτη π.χ. προς 10ετίας, η απόδειξη της ακριβούς αιτίας κάθε κατάθεσης ή ανάληψης είναι πολλές φορές αδύνατη αφού ζητούμε από τους ελεγχόμενους να επιδείξουν λεπτομερή στοιχεία για συναλλαγές που έλαβαν χώρα πολλά χρόνια στο παρελθόν. Οι ελεγκτές του Υπ. Οικονομικών επειδή αδυνατούν να διασταυρώσουν τον πραγματικό καταθέτη, καταμερίζουν το κατατεθειμένο κοινόχρηστο ποσό αναλογικά μετακυλώντας το βάρος απόδειξης στον ελεγχόμενο φορολογούμενο. Έτσι οδηγηθήκαμε σε επιβολές υπέρογκων φόρων και προστίμων αφού τα χρησιμοποιούμενα ποσά θεωρούνταν ως εισόδημα από άγνωστη πηγή.

Φόρος κληρονομιάς και κοινόχρηστες τραπεζικές καταθέσεις

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του ν. 5638/ 1932, τα οποία επίσης διατηρήθηκαν σε ισχύ με το άρθρο 124 περ. Δ στοιχ. α` ν.δ. 118/ 1973, αλλά και σύμφωνα με τον πιο πρόσφατο Κώδικα Κληρονομιών και Δωρεών (ν.2961/2001) ορίζεται αντιστοίχως ότι:

«...απαλλάσσονται από το φόρο:...

γ) Η χρηματική κατάθεση σε τράπεζα σε ανοικτό λογαριασμό στο

όνομα δύο ή περισσότερων από κοινού (Compte Joint, Joint Account) κατά τις διατάξεις του ν. 5638/1932 (ΦΕΚ 307 Α'), στην οποία έχει τεθεί ο πρόσθετος όρος ότι με το θάνατο οποιουδήποτε δικαιούχου η κατάθεση και ο λογαριασμός αυτής περιέρχεται αυτοδίκαια στους λοιπούς επιζώντες μέχρι τον τελευταίο από αυτούς. Η απαλλαγή αυτή ισχύει και σε κοινούς λογαριασμούς με προθεσμία ή ταμιευτηρίου με προειδοποίηση και σε κοινούς λογαριασμούς σε συνάλλαγμα ή σε συνάλλαγμα και δραχμές με προθεσμία ή ταμιευτηρίου με προειδοποίηση μόνιμων κατοίκων της αλλοδαπής ή αυτών με συνδικαιούχους μόνιμους κατοίκους της ημεδαπής. Αντίθετα η απαλλαγή αυτή δεν επεκτείνεται στους κληρονόμους του τελευταίου απομείναντος δικαιούχου. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται ανάλογα και σε μερίδα αμοιβαίου κεφαλαίου.»

Βλέπουμε λοιπόν πως όταν καταρτίζουμε μια σύμβαση κοινού λογαριασμού με μια Τράπεζα («ανοίγουμε» έναν κοινόχρηστο λογαριασμό) υπάρχει η δυνατότητα να συμπεριλάβουμε όρο με βάση τον οποίο σε περίπτωση θανάτου συνδικαιούχου, οι λοιποί συνδικαιούχοι αποκτούν τις καταθέσεις που αναλογούσαν στον εκλιπόντα. Στην πράξη οι Εφορίες δείχνουν ελαστικότητα και δεν ζητούν απαραίτητα την ίδια την σύμβαση για να παραχωρήσουν την απαλλαγή φόρου, όμως το τυπικό προβλέπει η απαλλαγή να συμπεριλαμβάνεται και στην ίδια την σύμβαση.

Οι συνδικαιούχοι κληρονόμοι/δωρεοδόχοι πρέπει να προχωρήσουν σε αποδοχή κληρονομιάς ή δωρεάς ενώπιον της εφορίας προκειμένου να μπορούν να κάνουν νόμιμη χρήση των χρημάτων αυτών και να τα επικαλεστούν για αγορές. Σε περίπτωση που δεν το πράξουν και τα δηλωθέντα εισοδήματά τους δεν καλύπτουν τα τεκμήρια διαβίωσής τους, οι Φορολογικές Αρχές μπορεί να τους καλέσουν για έλεγχο ή να τους επιβάλλουν επιπλέον φόρο εισοδήματος και πρόστιμο.

Στη συνέχεια παραθέτουμε χαρακτηριστικά παραδείγματα για να γίνει κατανοητό σε ποιες περιπτώσεις μετά από θάνατο συνδικαιούχου κοινού λογαριασμού προκύπτει απαλλαγή φόρου και σε ποιες όχι.

Κληρονομιά κοινών τραπεζικών καταθέσεων αλλοδαπής:

Άποψή μας είναι πως η απαλλαγή από το φόρο κληρονομιάς/δωρεάς σύμφωνα με τα ανωτέρω δεν καλύπτει τις καταθέσεις σε κοινούς λογαριασμούς αλλοδαπής. Αυτή η απαλλαγή αφορά καταθέσεις Ελλάδος. Όσον αφορά τις καταθέσεις εξωτερικού, ο Κώδικας Κληρονομιών και Δωρεών προβλέπει ρητά μόνο απαλλαγή για την κινητή περιουσία του κληρονομούμενου, εφόσον αυτός ήταν κάτοικος αλλοδαπής για δέκα τουλάχιστον συναπτά έτη.

Περίπτωση 1: Τι γίνεται σε περίπτωση θανάτου συνδικαιούχου κοινού λογαριασμού όπου προβλέπεται η απαλλαγή των λοιπών συνδικαιούχων από το φόρο;

Στην περίπτωση θανάτου συνδικαιούχου τραπεζικού λογαριασμού, οι λοιποί συνδικαιούχοι αναλαμβάνουν το αναλογικό του μερίδιο αυτόματα εφόσον στη σύμβαση προβλέπεται σχετικός όρος όπως αναφέρει ο νόμος 5638/1932..

Έτσι στην περίπτωση αυτή οι κληρονόμοι του συνδικαιούχου δεν μπορούν να έχουν αξίωση από τους λοιπούς συνδικαιούχους ως προς το αναλογούν ποσό κατάθεσης του θανόντος. Οι κληρονόμοι δεν υποκαθιστούν τον εκλιπόντα στην συμβατική σχέση του με την τράπεζα και τους λοιπούς συνδικαιούχους.

Παράδειγμα: Ο Α και ο Β είναι συνεργάτες συνδικαιούχοι λογαριασμού τραπεζής. Κατά τη σύναψη της σύμβασης για το άνοιγμα του λογαριασμού αυτού συμπεριέλαβαν τον όρο του άρθρου 2 Ν.5638/1932 σύμφωνα με το οποίο οι λοιποί συνδικαιούχοι αποκτούν το μερίδιο του θανόντος συνδικαιούχου αυτόματα με τον θάνατό του. Ο Α πεθαίνει και δεν αφήνει διαθήκη. Τα παιδιά και η σύζυγος του Α ως εξ αδιαθέτου κληρονόμοι δεν δικαιούνται να διεκδικήσουν από τον Β το αναλογούν μερίδιο του Α από τον κοινόχρηστο λογαριασμό. Ο Β παίρνει όλα τα χρήματα και δεν οφείλει φόρο κληρονομιάς ή δωρεάς. Το ίδιο θα συνέβαινε και αν ο Α είχε αφήσει διαθήκη όπου συμπεριελάμβανε το ποσό του κοινόχρηστου. Πρέπει εν ολίγοις να τροποποιηθεί η τριμερής

σύμβαση μεταξύ Α, Β και Τραπεζής και να καταργηθεί ο όρος του άρθρου 2 εφόσον υπάρχει διαφορετική δήλωση βούλησης εκ μέρους του Α.

Περίπτωση 2: Τι γίνεται αν τα χρήματα τα «σηκώσει» συνδικαιούχος πριν τον θάνατο του άλλου συνδικαιούχου;

Ακόμη και αν υπάρχει ο όρος ότι τα χρήματα περιέρχονται αυτόματα σε όλους τους συνδικαιούχους, εφόσον η ανάληψη γίνει πριν τον θάνατό του δεν πληρούται ο όρος και οι κληρονόμοι έχουν δικαίωμα να αναζητήσουν το μερίδιό τους. Παράδειγμα:

Παράδειγμα: Ο Α, ο Β και ο Γ είναι συνδικαιούχοι σε κοινόχρηστο λογαριασμό 100.000 ευρώ με όρο πως σε περίπτωση θανάτου ενός, το μερίδιό του περιέρχεται στους άλλους συνδικαιούχους (όρος άρθρου 2 Ν.5638/1932). Στον κάθε συνδικαιούχο αναλογεί το 1/3 των καταθέσεων. Ο Β ένα μήνα πριν τον θάνατο του Α σηκώνει ολόκληρο το ποσό από την τράπεζα.

Όπως είπαμε όμως τα χρήματα που βρίσκονται στον λογαριασμό ανήκουν στους υπόλοιπους συνδικαιούχους μόνο μετά τον θάνατο ενός εξ αυτών. Ο Β σήκωσε τα χρήματα από τον κοινόχρηστο λογαριασμό πριν τον θάνατο του Α. Οι κληρονόμοι του Α δικαιούνται να ζητήσουν από τον Β να τους αποδώσει το μερίδιο του κληρονομούμενου (ΑΠ1550/2007). Οι κληρονόμοι οφείλουν φόρο κληρονομιάς. Επίσης, οι κληρονόμοι μπορούν να καταθέσουν μήνυση για υπεξαίρεση κατά του Β εφόσον μπορούν να αποδείξουν ότι έστω μέρος του ποσού που ανέλαβε ο Β είχε εισφερθεί από τον Α.

Περίπτωση 3: Τι γίνεται αν οι συνδικαιούχοι κοινού λογαριασμού με τον όρο του άρθρου 2 Ν.5638/1932 είναι κληρονόμοι;

Όπως είδαμε ανωτέρω, οι καταθέσεις κοινού λογαριασμού που περιλαμβάνουν αυτόν τον όρο δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διάθεσης (κληρονομιάς) γιατί εξαιρούνται (άρθρο 25 παρ.2 εδ.γ Ν.2961/2001).

Παράδειγμα: Ο Α είναι συνδικαιούχος στον λογαριασμό με τα

παιδιά του Β και Γ και ο λογαριασμός αυτός περιλαμβάνει τον όρο του άρθρου 2 Ν.5638/1932. Με τον θάνατο του Α, τα χρήματα που βρίσκονται στον κοινόχρηστο λογαριασμό ανήκουν πλέον εξ ημισείας στους Β και Γ. Μάλιστα δεν θα χρειαστεί να καταβάλουν φόρο κληρονομιάς γιατί όπως είπαμε δεν μπορεί ο κοινόχρηστος αυτός να συμπεριληφθεί στην κληρονομιαία περιουσία του θανόντος.

Περίπτωση 4: Τι γίνεται αν δεν υφίσταται ο ως άνω όρος στη σύμβαση και οι κληρονόμοι δεν είναι συνδικαιούχοι;

Αντίθετα, εφόσον δεν υπάρχει ο ανωτέρω όρος στη σύμβαση με την Τράπεζα, οι κληρονόμοι έχουν δικαίωμα πάνω στις κοινόχρηστες καταθέσεις που αναλογούσαν στον κληρονομούμενο, ζητώντας τες όχι όμως από την Τράπεζα αλλά από τους επιζώντες συνδικαιούχους.

Παράδειγμα: Ο Α και ο συνεργάτης του Β είναι συνδικαιούχοι σε τραπεζικό λογαριασμό χωρίς τον όρο του άρθρου 2 Ν.5638/1932. Με τον θάνατο του Α τα χρήματα περιέρχονται στον Β όμως οι κληρονόμοι του Α μπορούν να αναζητήσουν από αυτόν το μερίδιο που αναλογούσε στον κληρονομούμενο. Το μερίδιο δεν θα το αναζητήσουν από την Τράπεζα αλλά από τον έτερο συνδικαιούχο. Οι κληρονόμοι του Α θα πληρώσουν φόρο κληρονομιάς για το αναλογούν μερίδιο του Α.

Υποχρέωση υποβολής δήλωσης για απαλλασσόμενα εκ του φόρου κληρονομιάς-δωρεάς κεφάλαια.

Επισημαίνουμε εδώ την διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 2 της ΑΥΟ 1111232/ΠΟΛ 1274/30.11.2001:

«Οι δηλώσεις φορολογίας κληρονομιών και δωρεών-γονικών παροχών υποβάλλονται σε κάθε περίπτωση υποχρέωσης υποβολής δήλωσης, ανεξάρτητα από το αντικείμενο φορολογίας». Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι δήλωση πρέπει να υποβάλλεται τόσο για τις κτήσεις για τις οποίες οφείλεται φόρος όσο και για εκείνες για

τις οποίες προβλέπεται απαλλαγή από τον οικείο φόρο (σύμφωνα και με την άποψη του έγκριτου Ιωάννη Γ. Φωτόπουλου).

Τα πρόσωπα τα οποία απαλλάσσονται από την υποχρέωση υποβολής δήλωσης (ανεξάρτητα του αν θα επιβληθεί φόρος) προσδιορίζονται περιοριστικά στο άρθρο 61 του Ν.2961/2001. Απαλλαγή για συνδικαιούχους κοινόχρηστων τραπεζικών λογαριασμών δεν προκύπτει (πάντα ως προς το αναλογούν μερίδιο του θανόντος). Η υποχρέωση λοιπόν υποβολής δήλωσης μπορεί να συναχθεί και από την εξ αντιδιαστολής ερμηνεία του άρθρου 61παρ.10 του Ν.2961/2001.:

«Δεν έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν δήλωση τα νομικά πρόσωπα».

Άρα κάθε πρόσωπο το οποίο δεν εμπίπτει στην παραπάνω περίπτωση είναι υπόχρεο δήλωσης ακόμη και αν το ποσό απαλλάσσεται από φόρο δωρεάς ή κληρονομιάς.

Συμπερασματικά βλέπουμε ότι ο κοινός λογαριασμός, παρά τους κινδύνους του (υπεξαίρεση του συνόλου των κεφαλαίων από συνδικαιούχο) μπορεί να αποτελέσει ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο για κάθε ενδιαφερόμενο, ειδικά σε κληρονομικά ζητήματα προκειμένου να απαλλάξει του κληρονόμους από ανεπιθύμητες φορολογικές επιβαρύνσεις. Ειδικά όμως στην περίπτωση φορολογικών ελέγχων που συμπεριλαμβάνουν κοινούς τραπεζικούς λογαριασμούς, λόγω της πολύπλοκης φύσης τους, χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου με την επίκληση των κεφαλαίων προς όφελος ενός συνδικαιούχου να μην εκτεθούν φορολογικά οι υπόλοιποι συνδικαιούχοι.

Ο κ. Γιώργος Δαλιάνης είναι ιδρυτής του Ομίλου Artion και ο κ. Φίλιππος Ζήρας είναι συνεργάτης δικηγόρος-διαμεσολαβητής της Artion και υποψήφιος Συντονιστής του νόμου 4469/2017 για την Εξωδικαστική Ρύθμιση Οφειλών Επιχειρήσεων.

www.artion.gr